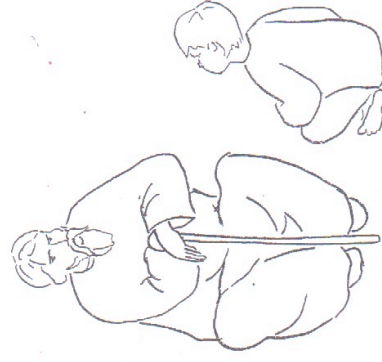
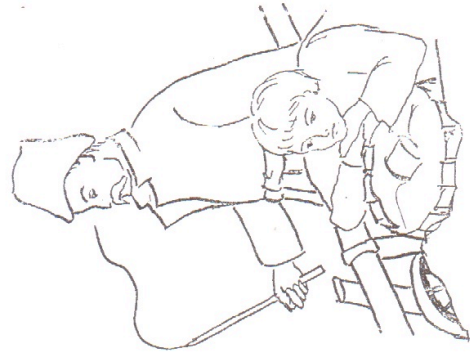

Тема ТИЖНЯ: ЯНЖИЛ

Праця та вЛ втрас

зацікавлення в сім'ї Тараса

ТЕКСТ (для самостійного читання)

Вірші (для читання хором)

Защебетав жайворонок,
угору летючи,
закувала зозуленька,
на дубі сидючи;
защебетав соловейко —
пішла луна гаєм;
червоніє за горою;
пругатар співає.

* * *

Зацвіла в долині
червона калина,
ніби засміялась
дівчина-дитина.
Любо, любо стало,
пташечка зраділа.
Пташечка зраділа
і защебетала.

* * *

Зоре моя вечірняя,
зійди над горою,
поговорим тихесенько
в неволі з тобою.
Розкажи, як за горою
сонечко сідає,
як у Дніпра веселочка
воду позичає.

* * *

... Світає...,
край неба палає,
соловейко в темнім гаї
сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє,
стеги, лани мріють,
між ярами над ставами
верби зеленіють.

Диктанти (діяльність парами):

Малий Тарас

1. Тарас Шевченко у дитинстві мріяв стати художником.
2. Художників у давні часи називали малярами.
3. Малий Тарас любив малювати.
4. Хлопчик ховався від людей у бур'янах із аркушем паперу.
5. На аркуші Тарас малював усе, що бачив навколо.
6. Шевченко став знаменитим художником.

Сім'я Тараса

1. Мама Тараса була кріпачкою.
2. Кріпаки виконували для пана різну роботу.
3. Тато Тараса їздив до моря і привозив багато цікавих речей.
4. Тато працював чумаком.
5. Тарасового дідуся звали Іван.
6. Дідусь багато цікавого розповідав онукові про козаків.
7. Хлопчик уважно слухав дідуся.
8. Шевченко згадав у творах дідусеві розповіді.

Тарас Шевченко

1. Тарас Шевченко — видатний український поет.
2. У віршах розповідав про тяжке життя людей.
3. Любив Тарас розповіді діда Івана, уважно слухав, задумувався.
4. Дід розповідав про Максима Залізняка, Гонту.
5. Ці народні месники хотіли волі людям.
6. Тарас мріяв про щасливу долю України.

Розповіді старших

1. Малий Тарас любив слухати розповіді старих про минуле своєї батьківщини.
2. Босими ногами сходяв Тарас свою місцевість: Кирилівку, Майданівку, Лисянну, Воронівку.
3. Не раз по селах він чув пісні кобзарів та лірників.
4. Тарас часто ходив у Моринці в гості до діда та бабусі.
5. Дід Яним Бойно був колись козаком.
6. Дід розповідав про вільне козацьке життя.

Тарас чумакував

1. Ноги Тарасові було сім ронів, батьно вирушив з чуманами.
2. Батьно у подорож взяв із собою сина.
3. У дорозі малий Тарас прислухався до пісень.
4. Тарас з цікавістю слухав назви, легенди та різні історії з життя народу.
5. Він все розпитував чуманів то про війну, то про героїв казок.
6. Батьно гордився жадібним до знання, розумним сином.

ТЕКСТ (для сприймання на слух)

Малий Тарас чумакує

Антін Лотоцький

Літо 1824 року було дуже гарне. Небо голубе та ясне від палкого сонячного проміння, що так і ллється струями на зелені садки Кирилівки, на білі хатини з чорними стріхами й димарями, на пишні квітники перед хатами та на блискучі церковні бані.

Тільки в хаті Шевченків невесело. Недобра мачуха побиває дітей-пасинків і проклинає їх, а вже найбільше малого Тараса.

Бачить це батько, бачить старенький дідусь, і жаль їм хлопчини.

— Невинно терпить, — каже батько.

Задумався дідусь, а по хвилині каже:

— А знаєш що, Грицю! Ось ти вибираєшся чумакувати, візьми й Тараса з собою...

Тарас почув таку милу новину, і мовби його на сто коней посадили. Поїде, світа побачить, степи, козацькі могили. І пригадує собі, як то він уже «їхав з чумаками» тому чи не чотири роки вже буде, тоді, як він ішов до «залізних стовпів».

На другий день раненько батько з Тарасом поснідали, сіли на віз, перехрестилися і... воли рушили.

Минають поля, гаї, села, а ось уже й місто біліє перд ними.

— Що це за місто? — питається в батька Тарас.

— Гуляйполе, — відповідає батько.

І знов села, поля, хутори. При дорозі буйна трава. Батько спиняє воли, випрягає, пускає їх на пашу.

— Обідатимемо, сину, — каже. Сідають на возі, обідають.

— То вже степ, тату?

О *«Тарас Шевченко», 2 нл., «Лицем до дитини», 2006 р.*

— Ні, Тарасе, це ще не степ, але ось як виїдемо в Херсонщину, то вже почнеться справжній степ, широкий, буйний. Тільки то вже не те, що було колись, тепер уже багато степу зорали, замість тирси пшениця шумить.

Ідуть далі.

Тарас не дивиться на міста, його очі біжать далі — за річку Тикич, у степ безмежний.

— А це вже справжній степ? — допитується знову Тарас.

— Так, це вже степ, — відповідає батько.

Віз котиться широким шляхом, а обополі шляху шумлять високі трави, що вже почали жовкнути від палючого сонця.

Тарас бігає зором по степу якимось розміряно. А по хвилині питається:

— Тату, то тут жили запорожці?

— Так, кажуть старі люди, що тут була запорозька вольниця, — відповів батько.

А Тарас уже не допитується, задумався. Його уява малює йому буйних, чубатих запорожців, як вони ганяються степом, здоганяють татар, що везуть ясир з України, заводять бій з татарами, бранців визволяють. А потім копають могилу товариству, що впало в бою, і сиплять високу, високу. Все так, як дідусь оповідав, а дідусь знає, бо пам'ятає і запорожців, і гайдамаків.

— Тату, а чи тут є козацькі могили? — спитався нараз.

— Є, є, побачиш не одну.

— А це що отам, наче гайок? — питається Тарас і показує рукою.

— Це Дев'ята рота, — відповідає батько

— А що воно таке Дев'ята рота?

— Це, сину, воєнні поселенці. Тих солдатів, що вже нездатні до воєнної служби, поселяють тут на господарствах і так, як при війську, ділять їх на роти.

— А чи ті солдати наші люди, українці? — допитувався далі цікавий Тарас.

— Може, є й наші, але більше то москалі, німці, якісь румуни, греки. Забирають землю, що від віків була наша, що за неї наші запорожці проливали кров від давніх часів.

Ідуть далі. Степ і степ. Вечоріє. Батько каже:

— Тут ц Дідовій балці заночуємо.

— А чому вона, ця балка, зветься Дідова? — спитався Тарас.

— Давно, давно, ще, мабуть, за гетьмана Хмельницького, був на Січі славний козак, Гаврись Нечіпайло звався. Був він лицар над лицарі та ще й характерник. Характерник, то був такий козак, що його куля не чіпалася. І ось той козак Нечіпайло їхав сам один туди понад балку. Іде та й співає собі. Аж тут з балки гульк! — татари, може, яких дванадцять, та — до нього. Але приступи до такого козарлюги! Як добув шаблюку з дорогою золотою ручкою, що її здобув у бою з якимсь турецьким башею! А шаблюка гостра, як бритва. Тільки махне нею, а вже татарин без голови додолу валиться, тільки вдарить нею, а вже татарська рука паде, як гілка відтята від деревини. Так він уже з десять татар побив, а два останні просяться: «Не вбивай нас, ми тобі до смерти вірно служитимемо!» От він їх і пощадив та й їде з ними в балку. А в балці до тридцяти татарських коней, а на них усякого добра наладовано, що татари награвували на Україні, а до двох коней прив'язані хлопчик і дівчинка. Хлопчик коло шести років, а дівчинка, може, восьмилітня. Порозв'язував їх козак та й питає:

— А хто ви будете, діти?

Дівчинка відповіла:

— Я — Маруся, а то мій братчик Павлусь. Тато померли тому чотири роки, — відповіла дівчинка, — а маму вбили татари тепер.

І як це сказала та у плач, а за нею і малий Павлусь розридався.

— Не плачте, діти, не плачте, — заспокоює їх козак, а в самого сльози до очей тиснуться.

Аж потім дівчинка ще доповіла:

— Ми з Вільшаної.

— Боже! — аж скрикнув козак. — Таж то й я відтіля! А знали ви родину Зозуль?

— То наш тато Онисим Зозуля, — відповіла дівчинка.

— Та то ж мій рідний брат, а ви мої братанки, — сказав на це козак. — Ну, діти, тепер я вже вас не одпущу. Мені вподобалась ця балка. Тут побудую зимовик і тут житимемо разом.

І зараз велів татарам будувати зимовик.

Незабаром станула в балці гарна загорода. І там зажив козак з дітьми. А два татарини служили в них. Вони незабаром і похрестилися.

Павлусь і Маруся зростали там, а козак Нечіпайло виховував їх. Як Павлусь виріс, то пішов на Січ, а Маруся вийшла заміж за козака, який жив у зимовику та господарив разом з Нечіпайлом. До хутора часто навідувалися проїжджі козаки й чумаки. Козаки називали Нечіпайла дідом, бо вже постарівся, а балку — Дідовою балкою. От ця назва й досі залишилася, — закінчив батько.

Тарас слухав уважно батькового оповідання й розпитував ще про всячину. По дорозі бачив не одну козацьку могилу й дуже радів цьому.

Спомин про те чумакування лишився Тарасові в пам'яті яє наймиліші хвилини з дитячих років

О *«Тарас Шевченко», 2 нл., «Лицем до дитини», 2006 р.*

Тирса — степова трава.
Ясир — полонені.
Баша — у Туреччині найбільший вельможа.
Зимовик — зимівник

*Чим цікавився малий Тарас?
*Про яку подію він довідався?
*Чому в степу багато могил?
*Що то за могили? Розпитай своїх батьків, дідуся, бабусю, чи знають вони легенди про давні історичні події на рідній землі?

ДОДАТКОВІ МАТЕРІЯЛИ:

Математичні задачі:

1. В сім'ї Шевченка було 3 хлопчики і 3 дівчинки. Скільки дітей було в сім'ї Шевченка?
2. В сім'ї Шевченка було 6 дітей. 3 з них — хлопчики. Скільки дівчат було в сім'ї?
3. Тарас мав брата Микиту, старшого за нього на 3 роки. Скільки років було Микиті, якщо Тарасу — 4 роки?
4. Тарас мав брата Йосипа, молодшого за нього на 7 років. Скільки років було Йосипу, якщо Тарасу — 10 років.

ОФОРМЛЕННЯ КЛЯСИ:

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ДІТЕЙ:

СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ:

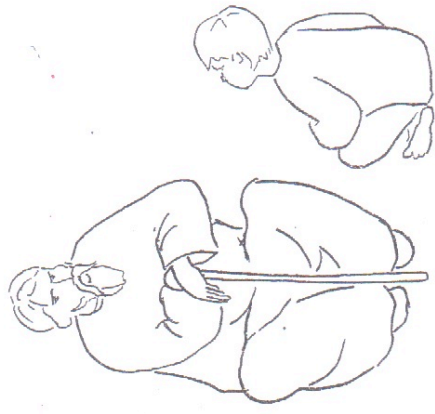
ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ УЧИТЕЛІВ/БАТЬКІВ:

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

Віталій Бас «Девченків край», Київ, «Мистецтво», 1989
К.Дорошенко «Слово про великого Кобзаря», Київ «Молодь», 1965
Л.Хинкулов «Тарас Шевченко», Москва «Молодая гвардия», 1980
«Шевченківський словник»6 головна редакція укр. радянської енциклопедії, Київ, 1978
В.Шевчук «Доля», Київ, вид. «Дніпро», 1993
В.Косян «Тарас Шевченко», Київ «Радянська школа», 1964
Оксана Верес . Біла хата: Читанка для 3 класу чотирирічної початкової школи. Київ: «Освіта», 1992.

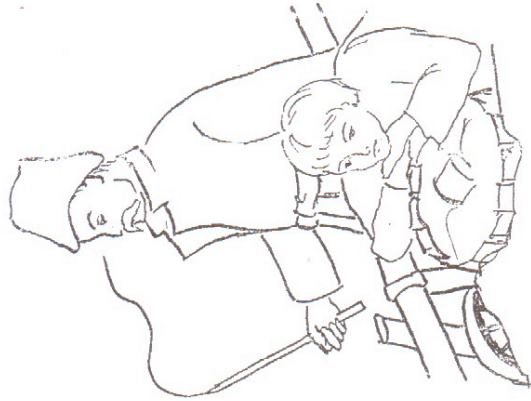

Тема ТИЖНЯ: ЯНЖИЛ

ПРАЦЯ ТА ВАІ ВПРАД

ВННЧЛЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕННЯ В СІМ'І ТАРАСА

клас:	тема:	готували:	сторінка	форма	предмет	обладнання
час	діяльність					
9:00						
9:05						
9:10						
9:15						
9:20						
9:25						
9:30						
9:35						
9:40						
9:45						
9:50						
9:55						
10:00						
10:05						
10:10						
10:15						
10:20						
10:25						
10:30						
10:35						
10:40						
10:45						
10:50						
10:55						
11:00						
11:05						
11:10						
11:15						
11:20						
11	«Тарас Шевченко», 2 нл, «Лицем до дитини», 2006 р.					

кляса:	тема:	готували:	сторінка	форма	предмет	обладнання
час	діяльність					
11:25						
11:30						
11:35						
11:40						
11:45						
11:50						
11:55						
12:00						
12:05						
12:10						
12:15						
12:20						
12:25						
12:30						
12:35						
12:40						
12:45						
12:50						
12:55						
13:00						
13:05						
13:10						
13:15						
13:20						
13:25						
13:30						
13:35						
13:40						
13:45						

12 «Тарас Шевченко», 2 нл, «Лицем до дитини», 2006 р.